

Нова біографія «непокірного» Бориса Грінченка

<https://www.facebook.com/share/p/ZqPfsQo7XuFRQQei/>

19 січня 2024 року автор цих рядків брав участь у Міжнародній науковій конференції «Борис Грінченко: знаний і невідомий», присвяченій 160-річному ювілею Великого Українця, яка була організована ХНУ імені В.Н. Каразіна, де й дізнався про видання двох нових книг, присвячених ювілярові. Сьогодні — кілька слів про одну з них.

Тетяна Вірченко та Роман Козлов написали монографію «Непокірний. Грані долі Бориса Грінченка» (Київ : Київський університет імені Б. Грінченка, 2023. 372 с.). Це остання за часом біографія людини, яка «більше працювала, ніж жила». Але варто згадати, що перша його біографія («Життя та праця Б.Грінченка») була написана в 1911 р. студентом Харківського університету, майбутнім визначним харківським мовознавцем Миколою Плеваком невдовзі після смерті Бориса Дмитровича й видана в Харкові в друкарні М.А.Шмерковича коштом студентського гуртка, який у вихідних даних означив себе як «Видавництво ім. Б.Грінченка». А далі, особливо в радянський та пострадянський час, столиця Слобожанщини не дуже дбала про вшанування пам'яті визначного земляка. Який заклад сьогодні носить його ім'я? Чи є меморіальна дошка на будинку колишнього Реального училища, де він навчався? Чому, попри всі багаторічні балачки в колах місцевих письменників, в Харкові нема не те що пам'ятника на повний зріст, а навіть встановленого бюста Грінченка?

На щастя, кияни виявилися більш вдячними: в університеті, що носить ім'я титана української культури, є музей Грінченка, «грінченківцями» і пам'ятник Борису Дмитровичу встановлений, і видано всі його праці, а також значну частину епістолярної спадщини, триває серйозне вивчення його біографії та наукового й літературного доробку. Результатом цієї величезної багаторічної роботи є й книга Т. Вірченко та Р. Козлова. Вона базується на архівних матеріалах, що вперше вводяться в науковий обіг, ретельно зібраних свідцтвах сучасників Грінченка та аналізі всіх приступних друкованих джерел.

Матеріал подано за хронологічно-географічним принципом, але в межах кожного розділу Грінченко постає перед нами в різних іпостасях: Учень, Арештант, Канцелярист, Учитель, Закоханий, Татко, Письменник, Полеміст тощо. А в результаті дійсно вимальовується багатогранний образ незбагненого українського генія.

Нам, слобожанам, звісно, найцікавіше читати першу третину книги, де йдеться про дитинство та молоді роки Грінченка, пов'язані з нашим краєм. І тут, як виявляється, купа загадок. Наприклад, А. Парамонов у 2017 р. начебто довів, до якої волості належав хутір Вільховий Яр, де народився Борис, але автори дослідження спростовують його версію. Не довіряють вони навіть деяким твердженням Марії Грінченко, дружини письменника, наприклад, про те, що в родині його батька «грудочка цукру чи бублик були дітям великими розкошами», але аргументують завжди виважено — задокументованими фактами.

Звісно, зараз не на часі ставити монументи, але книга Т.Вірченко та Р. Козлова — це духовний пам'ятник людині, яка, народжена матір'ю-росіянку, вихована в переважно російському середовищі, стала, як пізніше сказав про себе етнічний німець Юрій Шевельов, «українцем з вибору» і «робила Українцями всіх довкола», як було сказано вже про Бориса Грінченка.

Михайло Красіков,
провідний методист ООМЦКМ

Опубліковано 7.02.24